

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут людини

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
_____ (О. Б. Жильцов)
« 14 » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська мова зі спеціальною методикою навчання дітей з ТПМ»
Змістовий модуль «Спеціальна методика навчання української мови і
читання дітей молодшого шкільного віку з ТПМ»

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня	першого (бакалаврського) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації (за наявності)	_____ (назва спеціалізації)

Київ – 2019

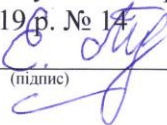
Розробник:

Заєркова Н. В., старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Викладач:

Заєркова Н. В., старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної
Протокол від 30.10.2019 р. № 14

Завідувач кафедри (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником
освітньої програми Логопедія)
(назва освітньої програми)

Керівник освітньої програми (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму перевірено

03.09.2019 р.

Заступник директора (підпис) (Р.О. Павлюк)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
«Українська мова зі спеціальною методикою навчання дітей з ТПМ»				
Вид дисципліни	Обов'язкова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська			
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120			
Курс	-	3	-	-
Семестр	-	6	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	4			
Обсяг кредитів	-	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	-	120	-	-
Аудиторні	-	56	-	-
Модульний контроль	-	8	-	-
Семестровий контроль	-		-	-
Самостійна робота	-	56	-	-
Форма семестрового контролю	-	залік	-	-
Змістовий модуль «Спеціальна методика навчання української мови і читання дітей молодшого шкільного віку з ТПМ»				
Курс	3			-
Семестр	6			-
Обсяг кредитів	2			-
Обсяг годин, в тому числі:	60			-
Аудиторні	28			-
Модульний контроль	4			-
Семестровий контроль				-
Самостійна робота	28			-
Форма семестрового контролю	Залік			-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у студентів знання з методики викладання української мови і читання в початковій школі; оволодіння методами та прийомами корекції та формування мовлення як засобу спілкування дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Завдання:

- формувати загальні компетентності: інформаційно-комунікаційну;
- формувати фахові компетентності: організаційну, теоретико-методологічну, психолого-педагогічну, методичну, спеціально-педагогічну, спеціально-методичну, медико-біологічну, психолінгвістичну, проектувальну, логокорекційну;
- забезпечити набуття практичних навичок при формуванні фахової компетентності у сфері мовленнєвих порушень у Дитячому логопедичному центрі «Логотренажер».

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати і розуміти етапи розвитку мовленнєвої діяльності дитини, механізми сприймання, розуміння та продукування власних висловлювань;
- знати теоретичні засади та володіти понятійно-категоріальним апаратом із спеціальної методики навчання української мови і читання;
- уміти продемонструвати знання і розуміння особливостей та закономірностей навчання та виховання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення в умовах закладу спеціальної освіти;
- уміти продемонструвати знання і розуміння традиційних та сучасних педагогічних систем навчання і виховання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення;
- уміти продемонструвати раціональність вибору методів, прийомів та засобів навчання та виховання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення в умовах закладу спеціальної освіти;
- уміти продемонструвати на базовому рівні здатність до реалізації методик і технологій мовленнєвого та когнітивного розвитку молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення; формування базових знань, умінь та навичок з української мови учнів початкових класів закладів спеціальної освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль «Спеціальна методика навчання української мови і читання дітей молодшого шкільного віку з ТПМ»							
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи спеціальної методики навчання української мови							
Тема 1. Предмет, мета та завдання спеціальної методики навчання української мови. Поняття про систему навчання мови дітей з порушеннями мовлення		2	2	-	-	-	4
Тема 2. Мета та завдання роботи з навчання мови в початкових класах для дітей з порушеннями мовлення. Зміст та структура навчання мови в закладі		2	2	-	-	-	4

спеціальної освіти для дітей з порушеннями мовлення							
Тема 3. Класифікація методів навчання та особливості їх застосування у спеціальній школі для молодших школярів із ТПМ		2	2		-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	26	6	6	0	0	0	12
Змістовий модуль 2. Методики навчання української мови і читання молодших школярів із ТПМ							
Тема 4. Особливості розвитку словника у молодших школярів із ТПМ та методика його формування		2	2	-	-	-	4
Тема 5. Особливості формування граматичної сторони мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика її формування		2	2	-	-	-	4
Тема 6. Особливості навчання грамоти молодших школярів із ТПМ та методика її формування		2	2	-	-	-	4
Тема 7. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика його формування		2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	34	8	8		0	0	16
Усього за змістовий модуль «Спеціальна методика навчання української мови і читання дітей молодшого шкільного віку з ТПМ»	60	14	14		0	0	28

5. Програма навчальної дисципліни

Програма змістового модуля «Спеціальна методика навчання української мови і читання дітей молодшого шкільного віку з ТПМ»

Тема 1. Предмет, мета та завдання спеціальної методики навчання української мови. Поняття про систему навчання мови дітей з порушеннями мовлення

Спеціальна методика навчання української мови в школі для дітей із тяжкими порушеннями мовлення як окремий навчальний предмет. Коло питань, які досліджує спеціальна методика навчання української мови як педагогічна наука. Предмет і завдання спеціальної методики української мови. Зв'язки спеціальної методики української мови з логопедією, методикою викладання мови в закладі загальної освіти, дидактикою, загальною та спеціальною психологією, лінгвістикою.

Ключові слова: спеціальна методика навчання мови, мова, мовлення, молодші школярі із ТПМ, предмет, мета, завдання.

Рекомендована основна література: [1, 3, 5]

Рекомендована додаткова література: [8, 11]

Тема 2. Мета та завдання роботи з навчання мови в початкових класах для дітей з порушеннями мовлення. Зміст та структура навчання мови в закладі спеціальної освіти для дітей з порушеннями мовлення

Загальна характеристика системи навчання української мови молодших школярів із ТПМ. Науково-методологічні основи побудови системи навчання української мови у спеціальній школі для молодших школярів із ТПМ. Мета і завдання навчання молодших школярів із ТПМ української мови. Навчання мови як засобу спілкування та знаряддя пізнавальної діяльності (формування та корекція мовлення) та вивчення рідної мови як предмету шкільного навчання.

Ключові слова: навчання, мова, молодші школярів із ТПМ, структура методики, формування мовлення, початкові класи, учні з тяжкими порушеннями мовлення.

Рекомендована основна література: [1, 3, 5]

Рекомендована додаткова література: [8, 11]

Тема 3. Класифікація методів навчання та особливості їх застосування у спеціальній школі для дітей із ТПМ

Загальне поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання та особливості їх застосування у спеціальній школі для дітей із ТПМ. Засоби та прийоми навчання української мови та читання у спеціальній школі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації щодо застосування методів, прийомів та засобів навчання молодших школярів із ТПМ на уроках з української мови та читання.

Ключові слова: методи, прийоми, засоби навчання, бесіда, спостереження, дискусія.

Рекомендована основна література: [2, 5]

Рекомендована додаткова література: [7, 13, 14]

Тема 4. Особливості розвитку словника у молодших школярів із ТПМ та методика його формування

Слово як мовний знак. Лексичний склад мови та словниковий запас носія мови. Характеристика словникового запасу учнів, які вступають у підготовчий клас школи для дітей із ТПМ. Динаміка оволодіння словником у процесі навчання української мови.

Поняття про словникову роботу в спеціальній школі як систему занять по формуванню лексичного складу мовлення учнів. Джерела накопичення словника, шляхи формування лексичного запасу у молодших школярів із ТПМ. Формування лексичного запасу на уроках розвитку мовлення як основа словникової роботи в спеціальній школі.

Ключові слова: словник, словникова робота, лексичний запас, формування, мова, молодші школярі із ТПМ.

Тема 5. Особливості формування граматичної сторони мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика її формування

Практичне засвоєння граматичних закономірностей, оволодіння системою граматичних понять як важливіший фактор розвитку та функціонування самостійного мовлення. Характеристика граматичної будови мовлення у молодших школярів із ТПМ. Динаміка оволодіння граматичною будовою мови в процесі спеціального навчання. Поняття про систему роботи по формуванню граматичної будови мовлення. Спеціальна робота по формуванню в учнів із ТПМ граматичних узагальнень як засіб прискорення та підвищення ефективності практичного оволодіння мовою.

Ключові слова: граматична сторона мовлення, динаміка, формування, граматична будова, словозміна, словотворення, молодші школярі із ТПМ.

Рекомендована основна література: [1, 5]

Рекомендована додаткова література: [13, 14, 15]

Тема 6. Особливості навчання грамоти молодших школярів із ТПМ та методика її формування

Поняття про грамоту. Завдання, зміст та специфіка роботи з навчання молодших школярів із ТПМ грамоти. Типові труднощі та помилки, які виникають в учнів із мовленнєвими порушеннями під час оволодіння грамотою та можливі шляхи їх подолання. Послідовність вивчення звуків та букв, типів складів та слів за їх складовою будовою. Прийоми навчання звукового аналізу та синтезу слів. Види занять з навчання читання та письма. Види завдань та вправ усного і писемного мовлення у зв'язку з навчанням грамоти.

Ключові слова: грамота, письмо, читання, звуковий аналіз та синтез, прийом, метод, формування, молодші школярів із ТПМ.

Рекомендована основна література: [1, 5]

Рекомендована додаткова література: [13, 14, 16]

Тема 7. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика його формування

Завдання, зміст та організація роботи з розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів із ТПМ. Поняття про діалогічне та монологічне мовлення як основні складові компоненти зв'язного мовлення. Методика розвитку монологічного мовлення у молодших школярів із ТПМ. Напрямки та особливості методики розвитку діалогічного мовлення у молодших школярів із ТПМ.

Ключові слова: зв'язне мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, зміст, завдання, організація, молодші школярі із ТПМ.

Рекомендована основна література: [4, 5]

Рекомендована додаткова література: [11, 13, 14]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максималь на кількість балів	кількість одиниць	максималь на кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4
Відвідування семінарських занять	1	3	3	-	-
Відвідування практичних занять	1	-	-	4	4
Робота на семінарському занятті	10	3	30	4	40
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-
Разом		-	76	-	93
Максимальна кількість балів: 169					
Розрахунок коефіцієнта: $169:100=1,69$					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Тема 1. Предмет, мета та завдання спеціальної методики навчання української мови. Поняття про систему навчання мови дітей з порушеннями мовлення

Проаналізувати 3 статті у фахових виданнях з актуальних проблем методики навчання української мови дітей з порушеннями мовлення.

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 2. Мета та завдання роботи з навчання мови в початкових класах для дітей з порушеннями мовлення. Зміст та структура навчання мови в закладі спеціальної освіти для дітей з порушеннями мовлення

Мета та завдання роботи з формування мовлення в початкових класах

для дітей з порушеннями мовлення

Скласти таблицю-схему «Практичні передумови до засвоєння української мови як шкільного предмету».

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 3. Класифікація методів навчання та особливості їх застосування у спеціальній школі для дітей із ТПМ

Скласти методичну карту на тему «Методи, прийоми та засоби навчання на уроках української мови і читання для дітей із ТПМ»

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 4. Особливості розвитку словника у молодших школярів із ТПМ та методика його формування

На основі перегляду фільму «Зірочки на землі», зробити аналіз та описати методи, прийоми та засоби, які використовував учитель навчаючи учня з тяжкими порушеннями мовлення.

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 5. Особливості формування граматичної сторони мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика її формування

Скласти розгорнутий план-конспект уроку з розвитку граматичної сторони мовлення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення відповідно до змісту навчальної програми (тема уроку та клас на вибір студента).

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 6. Особливості навчання грамоти молодших школярів із ТПМ та методика її формування

Проаналізувати розділ «Навчання грамоти» програми навчання рідної мови у початкових класах спеціальної школи для дітей із ТПМ (навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення – К., 2014 р.)

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

Тема 7. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика його формування

Підібрати різні види усних та письмових підготовчих вправ та завдань (10 вправ/завдань), спрямованих на формування умінь складати описи предмету, переказувати текст, описувати сюжетну картину.

Критерії оцінювання:

1. Коректно і науково виважено проаналізовано теоретичний матеріал – 1 бал.
2. Творчо і науково виважено обгрунтована власна позиція у процесі розкриття тем – 2 бали.
3. Логічно структуровано матеріал – 1 бал.
4. Грамотно (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентовано матеріал – 1 бал.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Письмова форма; виконання аналітичного завдання	1. Здатність продемонструвати знання змісту модуля	10 балів
		2. Здатність продемонструвати аналітичне мислення й генерування ідей у процесі аналізу та комплексного розв'язання теоретичних та практичних професійних проблемних питань з теоретико-методологічних основ спеціальної методики навчання української мови	10 балів
		3. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів
МКР 2	Письмова форма; виконання практичного завдання	1. Здатність продемонструвати генерування ідей та творчий підхід до вирішення професійного завдання з методик навчання української мови і читання дітей з ТПМ	20 Балів
		2. Здатність продемонструвати високий рівень грамотності писемного мовлення	5 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.
Залік.

6.5.Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 60 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.			Змістовий модуль 2.			
Назва Модуля	<i>Теоретико-методологічні основи спеціальної методики навчання української мови (76 балів)</i>			<i>Методики навчання української мови і читання молодших школярів із ТПМ (93 балів)</i>			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми Лекцій	Предмет, мета та завдання спеціальної методики навчання української мови. Поняття про систему навчання мови дітей з порушенням и мовлення. (1 бал)	Мета та завдання роботи з навчання мови в початкових класах для дітей з порушеннями мовлення. Зміст та структура навчання мови в закладі спеціальної освіти для дітей з порушеннями мовлення (1 бал)	Класифікація методів навчання та особливості їх застосування у спеціальній школі для дітей із ТПМ (1 бал)	Особливості розвитку словника у молодших школярів із ТПМ та методика його формування (1 бал)	Особливості формування граматичної сторони мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика її формування (1 бал)	Особливості навчання грамоти молодших школярів із ТПМ та методика її формування (1 бал)	Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів із ТПМ та методика його формування (1 бал)
Теми практичних/ семінарських занять	Семінарське заняття 1 Зміст спеціальної методики навчання української мови (1 бал)	Семінарське заняття 2 Особливості навчання мови в початкових класах учнів із ТПМ (1 бал)	Семінарське заняття 3 Методи, прийоми та засоби навчання на уроках української мови молодших школярів із ТПМ (1 бал)	Семінарське заняття 4 Особливості формування словника у молодших школярів із ТПМ (1 бал)	Семінарське заняття 5 Особливості формування граматичної сторони мовлення у молодших школярів із ТПМ (1 бал)	Семінарське заняття 6 Особливості навчання грамоти молодших школярів із ТПМ (1 бал)	Семінарське заняття 7 Особливості зв'язного мовлення молодших школярів із ТПМ (1 бал)

Робота на семінарських заняттях	<i>10 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>10 балів</i>
Самостійна робота	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>
МКР	Модульна контрольна робота (<i>25 балів</i>)			Модульна контрольна робота (<i>25 балів</i>)			

Всього: 169 бал. $K=169/100=1,69$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. Навчально-методичний посібник. – К: ВД «Слово», 2010. – 285 с.
2. Соботович Е.Ф. Речевое надоразвитие у детей и пути его коррекции (Дети с нарушением интеллекта и моторной алалией) / Е.Ф. Соботович. - М.: Классике Стиль, 2003. - 160 с.
3. Сучасна українська мова: Підручник / О.Д.Пономарів, В.В.Різун, Л.Ю.Шевченко та ін.; за ред. О.Д.Пономарева. - К: Либідь, 2008. - 488 с.
4. Тарасун В.В. Лого дидактика: навчальний посібник для вищих навчальних закладів / Тарасун В.В. — К: Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драшманова, 2004. - 348 с.
5. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовленн : навч.-метод.посіб – К: Видавничий дім Слово – 2012. – 208 с.

Додаткова

6. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 374 с.
7. Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 344 с.
8. Гриншпун Б. М. Классификация нарушений речи //Логопедия / под ред. Л.С. Волковой. – 5 –е изд., перераб. и доп. – М.: Гуманитар. Издат. Центр Владос, 2004. – С. 57 – 73.
9. Заплатна С.М. Сучасний підхід до проблеми логопедичного обстеження дітей з недорозвитком мовлення // Педагогіка та методики: спеціальні Зб.наукових статей. Вип.ІІ. – К.: вид – во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – С. 8 – 13.
10. Логопедия // под ред. Л.С. Волковой. – 5 –е изд., перераб. и доп. – М.: Гуманитар. Издат. Центр Владос, 2004. – с.704.
11. Логопедия: методические традиции и новаторство / под ред. С. Н. Шаховской, Т.В. Волосовец. – М.: Изд – во Московского психолого – социального института; Воронеж: Изд – во НПО «МОДЭК», 2003. – 336 с.
12. Манько Н.В. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей раннього віку // Дефектологія – 2006. - № 1. – С. 41 – 44.
13. Навчальна програма з «Української мови» для 1-3 класу [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://mon.gov.ua>.
14. Навчальна програма з «Української мови» для 4 класу [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://mon.gov.ua>.
15. Соботович Є., Трофименко Л. Особливості засвоєння дітьми із НЗНМ узагальненого лексичного значення слова та його понятійної співвіднесеності // Дефектологія. – 2000. – № 1. – с. 16 – 19.
16. Трофименко Л.И. Значение морфологических знаний для овладения письменной речью младшими школьниками с тяжелым

недоразвитием речи / Трофименко Л.И. Гриненко А.Н. / Современная наука: тенденции развития: Материалы VI Международной научно-практической конференции. 24 декабря 2013 г.: Сборник научных трудов. В 2-х томах. Том I. - Краснодар, 2014. - С. 182 - 189.

9. Додаткові ресурси (за наявності)

ЕНК «Спеціальна методика навчання української мови дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=17065>

Освіта дітей з особливими освітніми потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: -

<https://mon.gov.ua/ua/tag/dityam-z-osoblivimi-potrebami>

Художній фільм «Зірочки на землі» -
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/3292-zirochky-na-zemli.html